

Колекційний фонд квітничково-декоративних рослин родини *Lamiaceae* Martinov Національного ботанічного саду ім. М. М. Гришка НАН України

С. П. Машковська*, О. П. Перебойчук

Національний ботанічний сад імені М. М. Гришка НАН України, вул. Тимірязєвська, 1, м. Київ, 01014, Україна,
*e-mail: mashkovska@ukr.net

Мета. Аналіз колекції квітничково-декоративних рослин родини *Lamiaceae* Martinov Національного ботанічного саду ім. М. М. Гришка НАН України за таксономічними, флористичними, екологічними, біоморфологічними характеристиками, оцінка перспективності інтродукції та використання окремих видів квітничково-декоративних рослин родини *Lamiaceae* в зоні Північного Лісостепу України. **Методи.** Аналізу й синтезу інформації, фенологічні, порівняльно-морфологічні, біометричні, інтродукційні. **Результати.** Проаналізовано колекційний фонд квітничково-декоративних рослин родини *Lamiaceae* Національного ботанічного саду ім. М. М. Гришка НАН України за таксономічним складом, життєвими формами, природними ареалами, відношенням до екологічних факторів (вологи, світла, механічного складу, родючості та кислотності ґрунтів), феноритмотипами, строками цвітіння, декоративними ознаками, висотою, габітусом та вегетативною рухливістю. Відображено біоресурсний потенціал рослин, виділено види з лікарськими, медоносними, харчовими, пряно-ароматичними, ефіроолійними, інсектицидними, фарбувальними ознаками, що дозволяє рекомендувати чи розширити застосування певних видів рослин в окремих галузях промисловості: фармації, кулінарії, парфумерії, косметології, агрономії. **Висновки.** Колекція квітничково-декоративних рослин родини *Lamiaceae* Національного ботанічного саду ім. М. М. Гришка НАН України є цінним надбанням, оскільки в ній репрезентовані види, які походять з чотирьох флористичних царств Землі та тринадцяти флористичних областей, серед яких ендемічні та рідкісні види або види з охоронним статусом. У колекції представлені види лучних, степових, лісових фітоценозів, різних екоморф за відношенням до вологи, світла, механічного складу, родючості та кислотності ґрунтів, а також різних груп рослин за декоративними властивостями та ресурсним значенням. На основі прогностичної оцінки визначено види, які плануються інтродукувати та залучити до колекції у найближчій перспективі.

Ключові слова: таксономічна структура; флористичний аналіз; життєві форми; екоморфи; декоративні ознаки; біоресурсний потенціал.

Вступ

Створення колекцій та вивчення генетичних ресурсів декоративних рослин відіграє важливу роль у збереженні і використанні їхнього генофонду. Провідною установою України, яка займається вирішенням цих питань є Національний ботанічний сад імені М. М. Гришка НАН України (НБС), де зібрано значний генофонд, який представлено колекціями живих рослин різного призначення [1]. Значне місце серед них займають квітничково-декоративні рослини (КДР).

Починаючи з періоду заснування НБС, тут зібрано найбільшу в Україні колекцію КДР відкритого ґрунту, яка налічує 5156 зразків, що репрезентовані 4157 сортами, 999 видами (у т. ч. підвидами, різновидами, формами), 436 родами, 92 родинами, 4 класами, 3 відділами. Найбільшим видовим різноманіттям у НБС представлено колекції однорічних КДР

(353 види, 16 різновидів, 9 підвидів зі 169 родів) та малопоширених багаторічників (321 вид, 8 міжвидових гібридів зі 172 родів). Ці колекції характеризуються також значним сортовим потенціалом. Так, колекція однорічних КДР налічує 781 сорт, а малопоширених багаторічних – 295. Аналіз колекційних фондів КДР за систематичним принципом показав, що вагоме місце у їхньому складі належить родині *Lamiaceae* Martinov.

За даними різних авторів, у світовій флорі ця родина представлена більш як 5500 видами з близько 230 родів [2], 7500 видами з 236 родів [3], 7173 видами з 236 родів [4] та 7886 видами з 250 родів [5]. В Україні зустрічаються 226 видів із 38 родів, з яких 22 види – культивуються [6], 13 – занесені до Червоної книги України [7].

Представники родини – трави, напівкущички, кущички і кущі. Крім декоративного садівництва широко використовуються як лікарські, пряно-смакові, ефіро-олійні, інсектицидні і медоносні рослини. Тому, одним із перспективних напрямів є вивчення біоресурсного потенціалу і сировинної бази рослин видів *Lamiaceae*. Активно вивчаються про-

Svitlana Mashkovska
<https://orcid.org/0000-0001-6078-5864>
Oxana Pereboichuk
<https://orcid.org/0000-0002-6273-6158>

цеси інтродукції та селекції видів родини *Lamiaceae*, технології вирощування, розмноження тощо [8–12]. Підвищений інтерес квітникарів до цієї родини зумовлений великим різноманіттям еко- та біоморф, екологічною пластичністю та тривалим декоративним ефектом рослин.

Родина *Lamiaceae* належить до космополітів, але найбільше видове різноманіття зосереджено в Середземноморській та Ірано-Туранській флористичних областях із сухим та жарким кліматом [12, 13]. З-поміж широкого комплексу факторів, які впливають на адаптаційні можливості рослин вагоме місце в помірних широтах посідає їхня географічна і поясно-зональна приуроченість [14].

У НБС робота науковців спрямована на створення колекцій живих рослин для забезпечення збереження видів *ex situ (situ)*, вивчення їхніх біологічних особливостей, виділення джерел і донорів цінних ознак для селекційної роботи та здійснення прогностичної оцінки щодо подальшої інтродукційної роботи [1, 15–17].

Мета досліджень – аналіз колекції КДР родини *Lamiaceae* за таксономічним і флористичним складом, відношенням до екологічних чинників та біоморфологічними ознаками, оцінка перспективності інтродукції окремих видів квітниково-декоративних рослин родини *Lamiaceae* в зону Північного Лісостепу України.

Матеріали та методика досліджень

Види та сорти рослин родини *Lamiaceae* колекції КДР інтродуковані в НБС у період 1947–2017 рр. Матеріалами роботи були інвентаризаційні відомості колекційних фондів однорічних та малопоширених багаторічних КДР НБС, літературні джерела, бази даних КДР ботанічних садів України. Колекція структурована за таксономічною системою APG III [5]. Життєві форми рослин встановлювали відповідно до класифікації І. Г. Серебрякова [18] та Х. Раункієра [19]. Кількість видів родини *Lamiaceae* природної флори України та їхню таксономію наведено згідно С. Л. Мосякіна, М. М. Федорончука [6]. Флористичний аналіз колекції проведено відповідно до праці А. Л. Тахтаджяна [13]. У роботі використовувалися методи аналізу й синтезу інформації, а також фенологічні, порівняльно-морфологічні, біометричні та інтродукційні методи досліджень.

Результати досліджень

Родина *Lamiaceae* у колекції КДР НБС репрезентована 19 родами, 45 видами, одним

підвидом, двома міжвидовими гібридами та 49 сортами. Видове різноманіття родини становить 0,6–0,8% світового асортименту. Серед них однорічні КДР представлені 3 родами, 13 видами та 21 сортом, а багаторічні – 17 родами, 32 видами, 2 міжвидовими гібридами, одним підвидом та 28 сортами (табл. 1). Аналізуючи життєві форми за І. Г. Серебряковим [18], встановлено, що в колекції багаторічні КДР представлені полікарпічними травами (53%) та напівкущиками (12%), а однорічні КДР – монокарпічними травами (35%). У свою чергу полікарпічні трави включають багатоголові стрижневокореневі (12%), мичкуватокореневі (15%), довгокореневищні (15%), рихлодернинні (15%), надземно-столонні рослини (8%) та повзучі багаторічники (12%). Згідно системи Х. Раункієра [19] серед представників колекції виділено три типи життєвих форм: хамефіти (12%), гемікриптофіти (53%), терофіти (35%), які представлені напівкущиками, полікарпічними і монокарпічними травами відповідно.

Для природної флори України характерні 20 наявних у колекції видів, що становить 41,6% колекційного фонду родини *Lamiaceae* та 9,8% від загальної кількості видів природної флори цієї родини.

Мосякін С. Л. та Федорончук М. М. [6] виділяють чотири види, які широко культивуються по всій Україні – *Lavandula angustifolia*, *Melissa officinalis*, *Molucella laevis*, *Salvia splendens*. При чому, перші три зазначаються, як такі, що вийшли з культури в природу. Однак, на основі наших спостережень щодо культивування цих видів в умовах Північного Лісостепу, а також поодиноких відомостей щодо їхніх місць зростання у Криму, ми не можемо стверджувати про вихід їх з культури.

Найбільш представленим у колекції є рід *Salvia* L., який налічує 18 видів та 24 сорти. Видове різноманіття колекції становить 1,8% світової флори роду *Salvia*, яка представлена 986 видами [5]. Природна флора України репрезентована 26 видами роду *Salvia* [6], з яких у колекції НБС – 9 (35% від загальної кількості видів роду *Salvia* природної флори України).

Найбільшим сортовим різноманіттям у колекції репрезентований вид *S. splendens*, який налічує 14 сортів, що становить 78% асортименту роду *Salvia* даної колекції.

Цінність колекції полягає і в тому, що в ній зберігаються ендемічні види та види з різним охоронним статусом. Так, *Nepeta grandiflora* – ендемік Кавказу, *Salvia canariensis* – ендемік Канарських островів, *S. aurita* – ендемік Пів-

Таблиця 1

Таксономічний склад та життєві форми родини *Lamiaceae* колекції квітниково-декоративних рослин НБС

Вид	С	Життєва форма	Вид	С	Життєва форма
<i>Agastache foeniculum</i> (Pursh) Kuntze	1	Б, гк, м	<i>S. glutinosa</i> L. ^н		Б, гк, рд
<i>Ajuga reptans</i> L. ^н	3	Б, гк, н.-с. р	<i>S. judaica</i> Boiss.		О, тр
<i>A. reptans</i> × <i>tenorei</i>	1	Б, гк, н.-с. р	<i>S. lyrata</i> L.		О, т
<i>Coleus blumei</i> Benth.		О, т	<i>S. nemorosa</i> L. ^н	2	Б, гк, б.с
<i>Dracocephalum ruyschiana</i> L. ^н		Б, гк, м	<i>S. officinalis</i> L. ^н		Б, х (нк)
<i>Hyssopus ambiguus</i> (Trautv.)					
Iljin ex Prochorov. & Lebel		Б, х (нк)	<i>S. reflexa</i> Hornem. ^н		О, т
<i>Lamium galeobdolon</i> (L.) L. ^н	1	Б, гк, п	<i>S. splendens</i> Sell ex Roem. & Schult Δ	14	О, тр
<i>L. maculatum</i> (L.) L. ^н	1	Б, гк, п	<i>S. × sylvestris</i> L.	1	Б, гк, б.с
<i>Lavandula angustifolia</i> Mill. Δ !	1	Б, х (нк)	<i>S. tilifolia</i> Vahl.		О, т
<i>Melissa officinalis</i> L. Δ !		Б, гк, рд	<i>S. tomentosa</i> Mill. ^н		Б, х (нк)
<i>Mentha suaveolens</i> Ehrh.	1	Б, гк, дк	<i>S. verbenaca</i> L. ^н		Б, гк, б.с
<i>Molucella laevis</i> L. Δ !		О, т	<i>S. verticillata</i> L. ^н		Б, гк, к.к
<i>Monarda didyma</i> L.	3	Б, гк, дк	<i>S. virgata</i> Jacq. ^н		О, т
<i>M. fistulosa</i> L.		Б, гк, дк	<i>S. viridis</i> L. ^н	3	О, т
<i>M. hybrida</i> Hort.		Б, гк, дк	<i>Stachys alpina</i> L. ^н		Б, гк, к.к
<i>Nepeta</i> × <i>faaseni</i> Bergmans ex Stearn	1	Б, гк, м	<i>S. byzantina</i> K.Koch		Б, гк, п
<i>N. grandiflora</i> M. Bieb. ^н		Б, гк, м	<i>S. macrantha</i> (K.Koch) Stearn	1	Б, гк, к.к
<i>Origanum laevigatum</i> Boiss.	1	Б, гк, рд	<i>S. officinalis</i> (L.) Trevis. ^н		Б, гк, к.к
<i>O. vulgare</i> L.	2	Б, гк, рд	<i>Teucrium chamaedrys</i> L. ^н		Б, х (нк)
<i>Physostegia virginiana</i> (L.) Benth.	3	Б, гк, п	<i>T. montanum</i> L. ^н		Б, х (нк)
<i>Prunella grandiflora</i> (L.) Scholler ^н	2	Б, гк, п	<i>T. scorodonia</i> L.		Б, гк
<i>Salvia aurita</i> L.		О, т	<i>Thymus</i> × <i>citriodorus</i> (Pers.) Schreb.	2	Б, х (нк)
<i>S. canariensis</i> L.		О, т	<i>Th. praecox</i> Opiz		Б, х (нк)
<i>S. coccinea</i> Juss ex Muray	2	О, т	<i>Th. pulegioides</i> L. ssp. <i>montanus</i>		
<i>S. farinaceae</i> Benth.	2	О, т	(Benth.) Ronniger ^н		Б, х (нк)

Примітка. С – кількість сортів, шт.; ^н – види, наведені для природної флори України (Mosyakin, Fedoronchuk, 1999); Δ – види, які широко культивуються в Україні; Δ ! – види, які виходять із культури; О – однорічник; Б – багаторічник; х – хамефіт; гк – гемікриптофіт; т – терофіт; нк – напівкущик; б.с – багатоголові стрижневокореневі; м – мичкуватокореневі; дк – довгокореневищні; рд – рихлодернинні; н.-с. р – наземно-столонні рослини; п – повзучі.

денної Африки. Вид *Dracocephalum ruyschiana* занесений до Червоної книги України та регіональних червоних книг, у рамках Бернської конвенції має статус, що підлягає особливій охороні. До регіональних червоних книг включені *Origanum vulgare*, *Prunella grandiflora*, *Salvia glutinosa*, *Teucrium montanum*, *Thymus praecox*, *Stachys alpina* (у Львівській області та Чехії – під загрозою знищення). Вид *Molucella laevis* включений до Червоної книги Республіки Калмикія.

На основі флористичного аналізу встановлено, що колекція представлена рослинами з 4-ма флористичними царствами: Голарктичним, Палеотропічним, Капським, Неотропічним (табл. 2). Багаторічні рослини походять лише з Голарктичного царства, зокрема з Циркумбореальної, Середземноморської, Ірано-Туранської, Атлантично-Північно-Американської та Східно-Азійської флористичних областей. Циркумбореальну область представляють *Mentha suaveolens*, *Salvia nemorosa*, *Stachys alpina*, *S. officinalis*, *Teucrium montanum*, *Thymus pulegioides* subsp. *montanus*, Середземноморську – *Lavandula angustifolia*, *Origanum laevigatum*, *Salvia*

officinalis, *S. tomentosa*, *Thymus* × *citriodorus*, Атлантично-Північно-Американську – *Agastache foeniculum*, *Physostegia virginiana*, *Monarda fistulosa*. Ареал більшості багаторічних видів охоплює одночасно дві або три флористичні області. Так, 12 видів з колекції походять з двох флористичних областей. А саме, з Ірано-Туранської та Середземноморської флористичної області – *Melissa officinalis*, з Ірано-Туранської та Східно-Азійської – *Nepeta* × *faaseni*, *N. grandiflora*, Циркумбореальної та Середземноморської – *Teucrium scorodonia*, Циркумбореальної та Атлантично-Північно-Американської – *Monarda hybrida*, Циркумбореальної та Ірано-Туранської – *Dracocephalum ruyschiana*, *Hyssopus ambiguus*, *Lamium galeobdolon*, *L. maculatum*, *Salvia glutinosa*, *Stachys byzantina*, *S. macrantha*. З трьох флористичних областей – Циркумбореальної, Середземноморської, Ірано-Туранської походять 7 видів: *Ajuga reptans*, *Prunella grandiflora*, *Salvia* × *sylvestris*, *S. verbenaca*, *S. verticillata*, *Teucrium chamaedrys*, *Thymus praecox*, вид *Origanum vulgare* – з Циркумбореальної, Середземноморської та Східно-Азійської.

Таблиця 2

Розподіл видів родини *Lamiaceae* колекції квітниково-декоративних рослин НБС за флористичними царствами та областями

Флористичне царство	Флористична область	Кількість видів	
		шт.	%
Голарктичне	Циркумбореальна	25	31
	Ірано-Туранська	17	21
	Середземноморська	17	21
	Атлантично-Північно-Американська	8	10
	Східно-Азійська	3	4
	Макаронезійська	1	1
Палеотропічне	Індійська	2	3
	Індо-Китайська	1	1
	Малазійська	1	1
	Гвінео-Конголезька	1	1
Неотропічне	Карибська	3	4
	Бразильська	1	1
Капське	Капська	1	1

Центрами походження однорічних КДР, крім вищезгаданих областей Голарктичного царства є Макаронезійська флористична область, з якої залучено *Salvia canariensis*. Вид *Coleus blumei* в природі поширений в 4 флористичних областях Палеотропічного царства: Малазійській, Індійській, Індо-Китайській та Гвінео-Конголезькій. Крім того з Індійської флористичної області походить *Mollucela laevis*. Із Неотропічного флористичного царства – *Salvia splendens*, яка розповсюджена в Бразильській флористичній області та *Salvia coccinea*, *S. tilifolia* з Карибської флористичної області. З Капської флористичної області походить *Salvia aurita*. Вид *Salvia farinacea* поширений у двох флористичних царствах – Голарктичному та Неотропічному, зокрема Атлантично-Північно-Американській та Карибській флористичній області.

Згідно з аналізом наукових джерел, у природі рослини родини *Lamiaceae* зустрічаються частіше в степових та лугових фітоценозах, рідше в лісових, деякі ростуть на кам'янистих схилах, що відобразилось і на формуванні їхніх екоморф.

Проаналізувавши види колекції КДР родини *Lamiaceae* за відношенням до екологічних факторів, встановили, що по відношенню до вологості вони представлені 4-ма екоморфами: гігромезофіти, ксерофіти, ксеромезофіти, мезофіти (рис. 1).

Найбільша кількість видів (19) належать до ксеромезофітів, що становить 39% колекційного фонду цієї родини. Лише двома видами (*Monarda didyma*, *Salvia aurita*) представлена група гігромезофітів. Ксерофіти і мезофіти репрезентовані 13 та 15 видами, що становить 27 та 30% відповідно. У цілому представники родини *Lamiaceae* в куль-

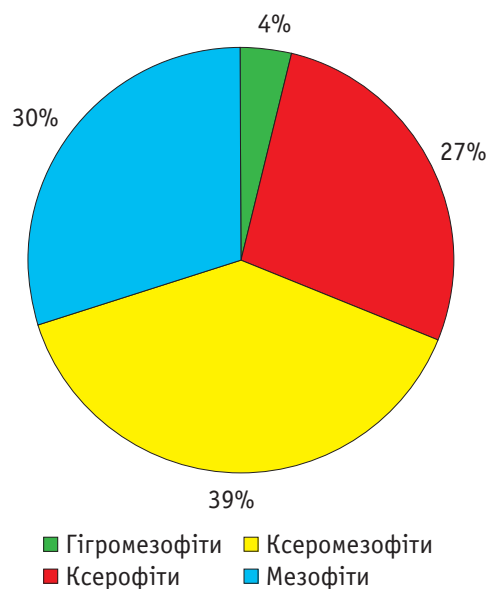

Рис. 1. Екологічні групи видів родини *Lamiaceae* колекції квітниково-декоративних рослин НБС по відношенню до вологості

турі на дефіцит вологості реагують толерантно і є достатньо посухостійкими.

За відношенням до освітлення у колекції виділено три екологічні групи видів: геліофіти, сциогеліофіти, сциофіти (рис. 2). Сциофіти представлені єдиним видом *Lamium galeobdolon*. Найбільшу кількість (37 видів), що відповідає 76%, займають геліофіти. На сциогеліофітів припадає 22% (11 видів) колекційного фонду родини.

За відношенням до кислотності ґрунтів більшість видів (80%) колекції надають перевагу слабкокислим або нейтральним ґрунтам. На лужних, зокрема вапнякових ґрунтах, рекомендовано вирощувати *Lavandula angustifolia*, *Monarda fistulosa*, *Physostegia virginiana*, *Origanum laevigatum*, *Prunella grandiflora*, *Salvia*

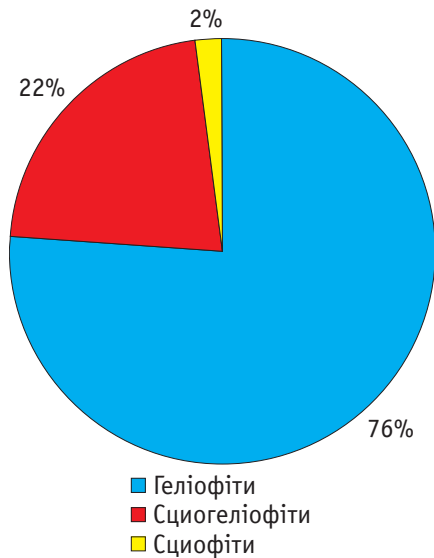

Рис. 2. Екологічні групи видів родини Lamiales колекції квітничково-декоративних рослин НБС по відношенню до світла

nemorosa, *S. verbenaca*, *Stachys alpina*, *Teucrium montanum*, *Thymus praecox*. Найменш вибагливий до кислотності ґрунтів *Coleus blumei*.

За складом ґрунтів, для рослин колекції придатні супіщані чи суглинисті ґрунти, рідше – глинисті. На глинистих ґрунтах можна культивувати *Ajuga reptans*, *Lamium galeobdolon*, *Melissa officinalis*, *Mentha suaveolens*, *Physostegia virginiana*, *Prunella grandiflora*, *Stachys alpina*. За відношенням до родючості ґрунту переважна більшість видів мезотрофи і в культурі, як правило, підживлення не потребують, лише на дуже бідних ґрунтах.

Велике видове різноманіття і широкий ареал походження рослин колекційного фонду дозволяє відібрати і рекомендувати найстійкіші інтродуценти з різними життєвими формами та високими декоративними характеристиками.

При формуванні ландшафтних композицій, крім біометричних параметрів КДР, насамперед враховують період їхньої вегетації і цвітіння, що визначаються феноритмотипом. Ритмологічні ознаки є проявом ареологічної та еколого-фітоценологічної приналежності виду. Представники родини Lamiales колекції НБС за феноритмотипом та особливостями сезонного ритму росту належать до двох груп: весняно-літньо-осінньо-зимово-зелені (*Agastache foeniculum*, *Dracocephalum ruyschiana*, *Hyssopus ambiguus*, *Lamium galeobdolon*, *L. maculatum*, *Lavandula angustifolia*, *Melissa officinalis*, *Mentha suaveolens*, *Monarda didyma*, *M. fistulosa*, *M. hybrida*, *Nepeta × faassenii*, *N. grandiflora*, *Origanum laevigatum*, *O. vulgare*, *Physostegia virginiana*,

Salvia glutinosa, *S. nemorosa*, *S. × sylvestris*, *S. verticillata*, *Stachys alpina*, *S. macrantha*, *S. officinalis*) та весняно-літньо-осінньо-зелені (*Ajuga reptans*, *Prunella grandiflora*, *Salvia officinalis*, *S. tomentosa*, *S. verbenaca*, *Stachys byzantina*, *Teucrium chamaedrys*, *T. montanum*, *T. scorodonia*, *Thymus × citriodorus*, *Th. praecox*, *Th. pulegioides* ssp. *montanus*). Багаторічники з низьким адаптаційним потенціалом можуть успішно культивуватись як однорічні рослини (*Salvia aurita*, *S. canariensis*, *S. judaica*, *S. lyrata*, *S. virgata*).

За строками цвітіння КДР родини Lamiales колекції НБС об'єднані в 4 феногрупи: весняноквітучі, весняно-літньоквітучі, літньоквітучі, літньо-осінньоквітучі (рис. 3). Найбільшою кількістю видів, що становить 77% від усього видового різноманіття колекції, представлена феногрупа літньоквітучих з періодом цвітіння червень–серпень. У найменшій кількості (9%) репрезентовані весняноквітучі види з періодом цвітіння у травні. Літньо-осінньоквітучі види з періодом цвітіння серпень–вересень складають 11%, а весняно-літньоквітучі з періодом цвітіння травень–червень – 13%.

Тривалий період цвітіння характерний для 9 видів роду сальвія, які культивуються в наших умовах як однорічники, та для *Nepeta × faassenii*, яка є багаторічником.

За декоративними ознаками органів у колекції представлені дві групи рослин: декоративнолистяні та красивоквітучі. Більшість видів та їхніх сортів належать до красивоквітучих, максимальний ефект декоративності, яких припадає на період масового цвітіння.

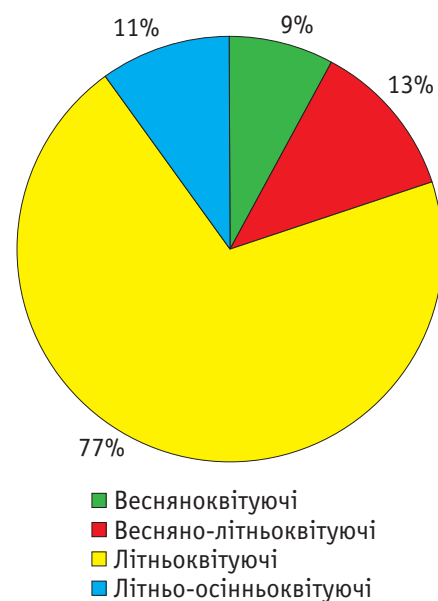

Рис. 3. Склад колекції родини Lamiales квітничково-декоративних рослин НБС за феногрупами

Декоративнолистяні характеризуються декоративним ефектом протягом усього вегетаційного періоду. Вони репрезентовані 10 видами (*Coleus blumei*, *Lamium galeobdolon*, *L. maculatum*, *Lavandula angustifolia*, *Mentha suaveolens*, *Salvia officinalis*, *S. tomentosa*, *Stachys byzantina*, *Thymus* × *citriodorus*, *Th. praecox*) та їхніми культиварами.

Різняться рослини також за висотою та габітусом. Нами виділено три групи за висотою: низько-, середньо- та високорослі (табл. 3). Низькорослі рослини (висотою до 30 см) представлені найменшою кількістю видів, що становить 20% усіх видів колекції. Середньорослих (висотою 30–60 см) та високорослих (вище 60 см) удвічі більше за кількістю видів, що складає 39 та 41% відповідно.

За габітусом низькорослі рослини колекції представлені ґрунтопокривними (10 видів), середньорослі – ґрунтопокривними (3), розлогими (6), колоновидними (8), кулястими (2); високорослі – розлогими (8), колоновидними (6) і такими, що утворюють куртини (6).

Важливою характеристикою рослин у декоративному садівництві є їхня вегетативна рухливість. У колекції представлені як вегетативно рухливі (*Ajuga reptans*, *Lamium galeobdolon*, *Mentha suaveolens*, *Monarda didyma*, *M. fistulosa*, *M. hybrida*, *Physostegia virginiana*, *Stachys byzantine*, *S. macrantha*), малорухливі (*Ajuga reptans* × *tenorei*, *Lamium maculatum*, *Melissa officinalis*, *Origanum laevigatum*, *O. vulgare*, *Prunella grandiflora*, *Teucrium chamaedrys*, *T. montanum*, *T. scorodonia*, *Thymus* × *citriodorus*, *Th. praecox*, *Th. pulegioides* ssp. *montanus*) та компактні вегетативно не рухливі (*Agastache foeniculum*, *Dracocephalum ruyschiana*, *Hyssopus ambiguus*, *Lavandula angustifolia*, *Nepeta* × *faaseni*, *N. grandiflora*, *Salvia glutinosa*, *S. nemorosa*, *S. officinalis*, *S. × sylvestris*, *S. tomentosa*, *S. verbenaca*, *S. verticillata*, *Stachys alpina*, *S. officinalis* та всі однорічні культури). Вегетативна рухливість рослин обумовлена формою росту кореневища або пагонів. Компактні вегетативно не рухливі особини можуть мігрувати за рахунок масового самосіву (*Agastache foeniculum*, *Lavandula angustifolia*, *Nepeta* × *faaseni*, *Salvia nemorosa*, *S. × sylvestris*, *S. verbenaca*).

Багаторічні дослідження показали, що більшість видів та сортів колекції характеризуються високою декоративністю в умовах інтродукції та є життєстійкими в культурі. Вони високоперспективні для використання в озеленувальному комплексі України.

Широка варіабельність біоекологічних особливостей та декоративних цінних ознак дозволяє використовувати ці види при створенні

Таблиця 3

Структура колекції КДР родини *Lamiaceae* НБС за висотою та габітусом

Низькорослі	Середньорослі			Високорослі			
	Г	Р	К	Куп	Р	К	Кур
<i>Ajuga reptans</i> , <i>A. reptans</i> × <i>tenorei</i> , <i>Lamium galeobdolon</i> , <i>L. maculatum</i> , <i>Prunella grandiflora</i> , <i>Teucrium chamaedrys</i> , <i>T. montanum</i> , <i>Thymus</i> × <i>citriodorus</i> , <i>Th. praecox</i> , <i>Th. pulegioides</i> ssp. <i>montanus</i>	<i>Stachys byzantina</i> , <i>S. macrantha</i> , <i>Teucrium scorodonia</i>	<i>Coleus blumei</i> , <i>Dracocephalum ruyschianum</i> , <i>Hyssopus ambiguus</i> , <i>Melissa officinalis</i> , <i>Nepeta</i> × <i>faaseni</i> , <i>Salvia splendens</i>	<i>Mollucella laevis</i> , <i>Salvia farinacea</i> , <i>S. lyrata</i> , <i>S. × sylvestris</i> , <i>S. reflexa</i> , <i>S. verbenaca</i> , <i>S. viridis</i> , <i>S. virgata</i>	<i>Lavandula angustifolia</i> , <i>Salvia officinalis</i>	<i>Nepeta grandiflora</i> , <i>Salvia aurita</i> , <i>S. canariensis</i> , <i>S. glutinosa</i> , <i>S. nemorosa</i> , <i>S. tomentosa</i> , <i>S. verticillata</i> , <i>S. coccinea</i>	<i>Agastache foeniculum</i> , <i>Monarda hybrida</i> , <i>Salvia judaica</i> , <i>Stachys alpina</i> , <i>S. officinalis</i> , <i>S. tilifolia</i>	<i>Mentha suaveolens</i> , <i>Monarda didyma</i> , <i>M. fistulosa</i> , <i>Origanum laevigatum</i> , <i>O. vulgare</i> , <i>Physostegia virginiana</i>
10 (20%)	3	6	8	2	8	6	6
	19 (39%)				20 (41%)		

Примітка. Г – ґрунтопокривні; Р – розлогі; К – колоновидні; Кур – кулясті; Кур – утворюють куртини.

композицій, які нестимуть різноманітне декоративне, природоохоронне та пізнавальне навантаження. Зокрема, рослини природної флори доцільніше використовувати в декоративному садівництві в пейзажному стилі, головний принцип якого – природність. Вони придатні для створення масивів, бордюрів, рокаріїв, кам'янистих та ароматичних садів у контейнерній культурі, декоративних акцентів та зрізаних квітів. Проте сорти *Salvia splendens* та *Coleus blumei* здавна використовуються на партерах у садах у регулярному стилі.

Досліджувані види, крім декоративних, поєднують у собі й інші цінні ознаки: лікарські, медоносні, харчові, пряно-ароматичні, ефіроолійні, інсектицидні, фарбувальні, антиоксидантні тощо (табл. 4). Значний ресурсний потенціал колекції дозволяє рекомендувати розширити застосування певних видів рослин у таких галузях народного господарства України, як фармація, кулінарія, парфумерія, косметологія, агрономія, зокрема біологічний захист рослин тощо.

Рослини цієї родини є цінним джерелом декоративних характеристик для майбутніх інтродукційних досліджень, тому ми плануємо залучити до інтродукційного вивчення з метою подальшого використання в озелененні лікарські та пряно-ароматичні види шав-

лії (*S. aethiopsis* L., *S. moldavica* Klokov, *S. nutans* L., *S. patens* Cav., *S. pratensis* L., *S. sclarea* L., *S. transsilvanica* Schur.), які мають також виражені декоративні властивості.

Серед видів *Salvia*, які інтродуковані в інших ботанічних садах України, перспективними до залучення в колекційний фонд НБС є: *S. amplexicaulis* Lam., *S. aucheri* Benth., *S. barrelieri* Etlirg., *S. lavandulifolia* Cams, *S. stepposa* Des.-Shost., *S. × sylvestris* L., *S. transcaucasica* Pobed. Крім того, залучити до колекції та визначити їхню перспективність щодо впровадження у зелене будівництво України види *S. jurisicii* Kosanin, *S. azurea* Michx. ex Lam. і *S. × superba*, які у сусідніх з Україною державах успішно вирощуються як декоративні рослини. Перспективними для залучення до колекції є також багаторічні види європейського походження *Ajuga genevensis* L., *A. pyramidalis* L., *Lamium orvala* L., *Mentha pulegium* L., азійського – *Dracocephalum argunense* Fisch. ex Link, *D. forrestii* W. W. Smith, *D. nutans* L., *Nepeta racemosa* Lam., *N. govaniana* (Wall. Ex Benth.) Benth., *Phlomidoides spectabilis* (Falc. ex Benth.) Kamelin & Makhm., *Teucrium polium* L. та євразійського – *Dracocephalum moldavica* L., *Mentha aquatica* L., *Nepeta sibirica* L.,

Таблиця 4

Біоресурсний потенціал рослин родини *Lamiaceae* колекції квітниково-декоративних рослин НБС

Вид	ГЗ	Вид	ГЗ
<i>Agastache foeniculum</i>	Л, М, ПА, І	<i>S. glutinosa</i>	Л, М
<i>Ajuga reptans</i>	Л, М	<i>S. judaica</i>	ЕО, М
<i>A. reptans × tenorei</i>	М	<i>S. lyrata</i>	Л, М
<i>Coleus blumei</i>	Л	<i>S. nemorosa</i>	Л, М, Х
<i>Dracocephalum ruyschiana</i>	Л, М	<i>S. officinalis</i>	Л, М, ЕО, Х
<i>Hyssopus ambiguus</i>	Л, М, ПА, ЕО	<i>S. reflexa</i>	Х, бур'ян в Австралії та Китаї, антиоксидант
<i>Lamium galeobdolon</i>	Л, М	<i>S. splendens</i>	Л, психоактивна, Х
<i>L. maculatum</i>	Л, М	<i>S. × sylvestris</i>	М
<i>Lavandula angustifolia</i>	Л, М, ПА, ЕО, І	<i>S. tilifolia</i>	Л, ПА
<i>Melissa officinalis</i>	Л, М, ПА, ЕО, Х	<i>S. tomentosa</i>	М, ЕО, Х
<i>Mentha suaveolens</i>	Л, ПА, Х	<i>S. verbenaca</i>	Л, ПА
<i>Molucella laevis</i>	Л	<i>S. verticillata</i>	Л, М, ПА
<i>Monarda didyma</i>	Л, М, ПА	<i>S. virgata</i>	Л, М, ЕО, ПА, Х
<i>M. fistulosa</i>	Л, М, Х	<i>S. viridis</i>	Л, антиоксидант
<i>M. hybrida</i>	М	<i>Stachys alpina</i>	Л, антиоксидант
<i>Nepeta × faassenii</i>	М	<i>S. byzantina</i>	Л, І
<i>N. grandiflora</i>	Л, І	<i>S. macrantha</i>	ЕО
<i>Origanum laevigatum</i>	Л, ПА, ЕО	<i>S. officinalis</i>	Л, М
<i>O. vulgare</i>	Л, М, ПА, ЕО, І	<i>Teucrium chamaedrys</i>	Л, М, Ф, вичинка шкір
<i>Physostegia virginiana</i>	М	<i>T. montanum.</i>	Л
<i>Prunella grandiflora</i>	Х	<i>T. scorodonia</i>	Л
<i>Salvia aurita</i>	Л, М, ЕО, Х	<i>Thymus × citriodorus</i>	Л, М, ПА
<i>S. canariensis</i>	ЕО	<i>Th. praecox</i>	антиоксидант
<i>S. coccinea</i>	Л, психоактивна	<i>Th. pulegioides ssp. montanus</i>	ЕО
<i>S. farinacea</i>	М		

Примітка. ГЗ – господарське значення; Л – лікарська рослина; М – медонос; ПА – пряно-ароматична; ЕО – ефіроолійна; Х – харчова; І – інсектицид; Ф – фарбувальна рослина.

Stachys germanica L., *Teucrium subspinosum* Pourr. ex Willd., *Thymus pulegioides* L. Як лікарську та декоративну культури доцільно залучити до колекцій євразійський вид *Leonurus guinguelobatus* Gilib. Інший напрямок поповнення колекційного фонду – збільшення сортового різноманіття видів та створення власних високодекоративних стійких у культурі сортів. На сьогодні зареєстровано сорт *Monarda didyma* ‘Мадонна’.

Висновки

Колекція КДР родини Lamiaceae представлена видами, які походять з 4-х флористичних царств Землі та 13-ти флористичних областей, ендемічними видами та видами, що внесені до міжнародних та регіональних червоних списків. У колекції репрезентовані види лучних, степових, лісових фітоценозів, різних екологічних груп (екоморф) за відношенням до вологості, світла, механічного складу та кислотності ґрунту. Найбільш різні групи рослин за декоративними якостями органів: красивоквітучі та декоративнолистяні; за періодом цвітіння – весняноквітучі, весняно-літньоквітучі, літньоквітучі, літньо-осінньоквітучі; за висотою рослин – низько-, середньо-, високорослі та габітусом – ґрунтопокривні, розлогі, колонovidні, кулясті, що утворюють зарості тощо.

Переважає більшість видів та сортів колекції рекомендовані для використання в озеленювальному комплексі України. Крім декоративних ознак, відображено значний біоресурсний потенціал даної колекції, зокрема виділено види з лікарськими, медоносними, харчовими, пряно-ароматичними, ефіроолійними, інсектицидними, фарбувальними ознаками, які можна застосовувати у відповідних галузях виробництва.

Визначено види, які планується інтродуктувати та залучити до колекції у найближчій перспективі.

Використана література

1. Збереження та збагачення рослинних ресурсів шляхом інтродукції, селекції та біотехнології / за ред. Т. М. Черевченко. Київ : Фітосоціоцентр, 2012. 431 с.
2. Думачева Е. В., Чернявских В. И., Бородаева Ж. А. Биологические ресурсы семейства Lamiaceae Lindl. в условиях мелового юга среднерусской возвышенности. *Современные проблемы науки и образования*. 2015. № 3. URL: <https://www.science-education.ru/ru/article/view?id=20053>
3. Буданцев А. Л. Конспект трибы Nepete (Lamiaceae). Роды *Lophanthus*, *Dracoscephalum*, *Cedronella*, *Schizonepeta* и *Agastache*. *Ботанический журнал*. 1993. Т. 78, № 2. С. 106–115.
4. Harley R. M., Atkins S. N., Budantsev A. L. et al. Labiatae. *The Families and Genera of Vascular Plants. Vol. 7: Flowering Plants. Dicotyledons: Lamiales (Except Acanthaceae including Avicenniaceae)* / J. W. Kadereit (Ed.). Berlin : Springer, 2014. P. 167–275. doi: 10.1007/978-3-642-18617-2_11

5. Lamiaceae. *The Plant List* / Royal Botanic Gardens, & Missouri Botanical Garden. URL: <http://www.theplantlist.org/1.1/browse/A/Lamiaceae>
6. Mosyakin S. L., Fedoronchuk M. M. Vascular plants of Ukraine. A nomenclatural checklist. Kyiv : M. G. Kholodny Institute of Botany, 1999. 345 p. doi: 10.13140/2.1.2985.0409
7. Червона книга України. Рослинний світ / за ред. Я. П. Дідуха. Київ : ГлобалКонсалтинг, 2009. 900 с.
8. Trivellini A., Lucchesini M., Mosadegh H. et al. Lamiaceae phenols as multifaceted compounds: bioactivity, industrial prospects and role of “positive-stress”. *Ind. Crop. Prod.* 2016. Vol. 83. P. 241–254. doi: 10.1016/j.indcrop.2015.12.039
9. Nieto G. Biological Activities of Three Essential Oils of the Lamiaceae Family. *Medicines* (Basel). 2017. Vol. 4, Iss. 3. E63. doi: 10.3390/medicines4030063
10. Giatropoulos A., Kimbaris A., Michaelakis A. et al. Chemical composition and assessment of larvicidal and repellent capacity of 14 Lamiaceae essential oils against *Aedes albopictus*. *Parasitol. Res.* 2018. Vol. 117, Iss. 6. P. 1953–1964. doi: 10.1007/s00436-018-5892-9
11. Tzima K. P., Brunton N. P., Rai D. K. Qualitative and Quantitative Analysis of Polyphenols in Lamiaceae Plants – A Review. *Plants* (Basel). 2018. Vol. 7, Iss. 2. E25. doi: 10.3390/plants7020025.
12. Котюк Л. А. Інтродукція ароматичних рослин родини Lamiaceae Lindl. у Центральному Поліссі України. Житомир : ЖНАЕУ, 2018. 211 с.
13. Тахтаджян А. Л. Флористические области Земли. Ленинград : Наука, 1978. 248 с.
14. Головкин Б. Н. Переселение травянистых многолетников на Полярный Север. Эколого-морфологический анализ. Ленинград : Наука, 1973. 268 с.
15. Заїменко Н. В., Черевченко Т. М., Гапоненко М. Б., Рахметов Д. Б. Інтродукція, збереження та збагачення біорізноманіття рослин у Національному ботанічному саду ім. М. М. Гришка НАН України. *Інтродукція рослин*. 2015. № 4. С. 3–9.
16. Булах П. Е. Экологические аспекты интродукции растений с позиции системного анализа. *Інтродукція рослин*. 2010. № 3. С. 61–68.
17. Булах П. Е. Формалізація знань в інтродукції рослин як необхідний етап її розвитку. *Математичні методи в хімії і біології*. 2014. Т. 2, № 1. С. 7–10.
18. Серебряков И. Г. Жизненные формы высших растений и их изучение. *Полевая геоботаника*. Москва : Изд-во АН СССР, 1964. Т. 3. С. 146–208.
19. Raunkiaer C. The life form of plants and statistical plant geography. Oxford : Clarendon Press., 1934. 632 p.

References

1. Cherevchenko, T. M. (Ed.). (2012). *Zberezhennia ta zbahachennia roslynnykh resursiv shliakhom introduksii, seleksii ta biotekhnologii* [Conservation and enrichment of plant resources through introduction, selection and biotechnology]. Kyiv: Fitosotsiotsentr. [in Ukrainian]
2. Dumacheva, E. V., Cherniavskii, V. I., & Borodaeva, Zh. A. (2015). Biological resources of the family Lamiaceae Lindl in the conditions of the Cretaceous south of Central Russian Upland. *Sovremennye problemy nauki i obrazovaniya* [Modern Problems of Science and Education], 3. Retrieved from <https://www.science-education.ru/ru/article/view?id=20053> [in Russian]
3. Budantsev, A. L. (1993). Abstract of the tribe Nepete (Lamiaceae). Genera *Lophanthus*, *Dracoscephalum*, *Cedronella*, *Schizonepeta* and *Agastache*. *Botaničeskij žurnal* [Botanical Journal], 78(2), 106–115. [in Russian]
4. Harley, R. M., Atkins, S. N., Budantsev, A. L., Cantino, P. D., Conn, B. J., Grayer, R., ... Upson, T. (2014). Labiatae. In J. W. Kadereit (Ed.), *The Families and Genera of Vascular Plants. Vol. 7: Flowering Plants. Dicotyledons: Lamiales (Except Acanthaceae including*

- Avicenniaceae*) (pp. 167–275). Berlin: Springer. doi: 10.1007/978-3-642-18617-2_11
5. Royal Botanic Gardens, & Missouri Botanical Garden. (N.d.). Lamiaceae. In *The Plant List*. Retrieved from <http://www.theplantlist.org/1.1/browse/A/Lamiaceae>
 6. Mosyakin, S. L., & Fedoronchuk, M. M. (1999). *Vascular plants of Ukraine. A nomenclatural checklist*. Kyiv: M. G. Kholodny Institute of Botany. doi: 10.13140/2.1.2985.0409
 7. Didukh, Ya. P. (Ed.). (2009). *Chervona knyha Ukrainy. Roslynni sviť* [Red Book of Ukraine. Plant world]. Kyiv: HlobalKonsaltnyh. [in Ukrainian]
 8. Trivellini, A., Lucchesini, M., Maggini, R., Mosadegh, H., Villamarin, T., Salomè Sulca, Vernieri, P., Mensuali-Sodi, A., & Pardossi, A. (2016). Lamiaceae phenols as multifaceted compounds: bioactivity, industrial prospects and role of “positive-stress”. *Ind. Crop. Prod.*, 83, 241–254. doi: 10.1016/j.indcrop.2015.12.039
 9. Nieto, G. (2017). Biological Activities of Three Essential Oils of the Lamiaceae Family. *Medicines* (Basel), 4(3), E63. doi: 10.3390/medicines4030063
 10. Giatropoulos, A., Kimbaris, A., Michaelakis, A., Papachristos, D. P., Polissiou, M. G., & Emmanouel, N. (2018). Chemical composition and assessment of larvicidal and repellent capacity of 14 Lamiaceae essential oils against *Aedes albopictus*. *Parasitol. Res.*, 117(6), 1953–1964. doi: 10.1007/s00436-018-5892-9
 11. Tzima, K. P., Brunton, N. P., & Rai, D. K. (2018). Qualitative and Quantitative Analysis of Polyphenols in Lamiaceae Plants – A Review. *Plants* (Basel), 7(2), E25. doi: 10.3390/plants7020025
 12. Kotiuk, L. A. (2018). *Introduktsiia aromatychnykh roslyn rodyny Lamiaceae Lindl. u Tsentralnomu Polissi Ukrainy* [Introduction of aromatic plants of the family Lamiaceae Lindl. in the Central Polissia of Ukraine]. Zhytomyr: N.p. [in Ukrainian]
 13. Takhtadzhan, A. L. (1978). *Floristicheskie oblasti Zemli* [Floristic regions of the Earth]. Leningrad: Nauka. [in Russian]
 14. Golovkin, B. N. (1973). *Pereselenie travyanistykh mnogoletnikov na Polyarnyy Sever. Ekologo-morfologicheskii analiz* [Relocation of herbaceous perennials to the Polar North. Ecological and morphological analysis]. Leningrad: Nauka. [in Russian]
 15. Zaimenko, N. V., Cherevchenko, T. M., Haponenko, M. B., & Rakhmetov, D. B. (2015). Plant introduction, conservation and enrichment of biodiversity in M. M. Gryshko National Botanical Garden of the NAS of Ukraine. *Introdukciã roslin* [Plant Introduction], 4, 3–9. [in Ukrainian]
 16. Bulakh, P. E. (2010). Ecological aspects of plants introduction on the position of system analysis. *Introdukciã roslin* [Plant Introduction], 3, 61–68. [in Russian]
 17. Bulakh, P. E. (2014). Formalization of knowledge in the introduction of plants as a necessary stage of its development. *Matematychni metody v khimii i biologii* [Mathematical methods in chemistry and biology], 2(1), 7–10. [in Ukrainian]
 18. Serebryakov, I. G. (1964). Life forms of higher plants and their study. In *Polevaya geobotanika* [Field geobotany] (Vol. 3, pp. 146–208). Moscow: Izd-vo AN SSSR. [in Russian]
 19. Raunkiaer, C. (1934). *The life form of plants and statistical plant geography*. Oxford: Clarendon Press.

УДК 582.94:582.099:635.92/58.006

Машковская С. П., Перебойчук О. П. Коллекционный фонд цветочно-декоративных растений семейства Lamiaceae Martinov Национального ботанического сада им. Н. Н. Гришко НАН Украины // Plant Varieties Studying and Protection. 2019. Т. 15, № 3. С. 249–258. <https://doi.org/10.21498/2518-1017.15.3.2019.181082>

Национальный ботанический сад им. Н. Н. Гришко НАН Украины, ул. Тимирязевская, 1, г. Киев, 01014, Украина, e-mail: mashkovska@ukr.net

Цель. Анализ коллекции цветочно-декоративных растений семейства Lamiaceae Martinov Национального ботанического сада им. Н. Н. Гришко НАН Украины по таксономическим, флористическим, экологическим, биоморфологическим характеристикам, оценка перспективности интродукции отдельных видов цветочно-декоративных растений семейства Lamiaceae в зону Северной Лесостепи Украины. **Методы.** Анализа и синтеза информации, фенологические, сравнительно-морфологические, биометрические, интродукционные. **Результаты.** Проанализировано коллекционный фонд цветочно-декоративных растений семейства Lamiaceae Национального ботанического сада имени Н. Н. Гришко НАН Украины по таксономическому составу, жизненным формам, естественным ареалам, отношению к экологическим факторам (влажности, механическому составу, плодородию и кислотности почв), феноритмам, срокам цветения, декоративных признаках, высотой, габитусом и вегетативной подвижностью. Отражено биоресурсный потенциал растений, выделено виды с лекарственными, медоносными, пищевыми, пряно-ароматическими, эфиромасличными, инсектицидными, красящими

признаками, что позволяет рекомендовать или расширить применение определенных видов растений в отдельных отраслях промышленности: фармации, кулинарии, парфюмерии, косметологии, агрономии. **Выводы.** Коллекция цветочно-декоративных растений семейства Lamiaceae Национального ботанического сада им. Н. Н. Гришко НАН Украины является ценным достоянием, поскольку в ней представлены виды, которые происходят с четырех флористических царств Земли и тринадцати флористических областей, среди которых эндемические и природоохранные. В коллекции представлены виды луговых, степных, лесных фитоценозов, различных экоморф по отношению к влажности, свету, механическому составу, плодородию и кислотности почв, а также имеются различные группы растений по декоративным качествам и ресурсному значению. На основании прогностической оценки определены виды, которые планируется интродуцировать и привлечь к коллекции в ближайшей перспективе.

Ключевые слова: таксономическая структура; флористический анализ; жизненные формы; экоморфы; декоративные признаки; биоресурсный потенциал.

UDC 582.94:582.099:635.92/58.006

Mashkovska, S. P.*, & **Pereboichuk, O. P.** (2019). The collection fund of flowering and ornamental plants of the family Lamiaceae Martinov of M. M. Hryshko National Botanical Garden of the National Academy of Sciences of Ukraine. *Plant Varieties Studying and Protection*, 15(3), 249–258. <https://doi.org/10.21498/2518-1017.15.3.2019.181082>

*M. M. Hryshko National Botanical Garden NAS of Ukraine, 1 Tymiraziivska St., Kyiv, 01014, Ukraine, *e-mail: mashkovska@ukr.net*

Purpose. Analysis of the collection of flowering and ornamental plants of the Lamiaceae Martinov family of M. M. Hryshko National Botanical Garden of the National Academy of Sciences of Ukraine according to taxonomic, floristic, ecological, biomorphological characteristics, assessment of the prospects of introduction and use of certain of flowering and ornamental plants of the Lamiaceae family in the Northern Forest-Steppe zone of Ukraine. **Methods.** Analysis and synthesis of information, phenological, comparative morphological, biometric, introduction methods. **Results.** The collection fund of flowering and ornamental plants of the Lamiaceae family of M. M. Hryshko National Botanical Garden of the National Academy of Sciences of Ukraine was analyzed in terms of taxonomic composition, life forms, natural habitats, relation to environmental factors (moisture, light, mechanical composition, soil fertility and acidity), phenorhythmotypes, flowering periods, decorative characters, height, habitus and vegetative mobility. The bioresource potential of plants is reflected, species with medicinal, honey, food, spicy aro-

matic, essential oil, insecticidal, coloring characteristics are highlighted, which allows us to recommend or expand the use of certain species of plants in pharmacy, food production, fragrance industry, cosmetology and agriculture. **Conclusions.** A collection of flowering and ornamental plants of the Lamiaceae family of M. M. Hryshko National Botanical Garden of the National Academy of Sciences of Ukraine is a valuable asset, since it presents species that come from the four floristic kingdoms of the Earth and thirteen floristic regions, among which there are endemic and rare species or species with conservation status. The collection contains species of meadow, steppe, forest phytocenoses, various ecomorphs with respect to moisture, light, mechanical composition, soil fertility and acidity, as well as various plant groups for decorative properties and resource value. Based on the prognostic assessment, species planned to be introduced and included in the collection in the near future have been identified.

Keywords: *taxonomic structure; floristic analysis; life forms; ecomorph; decorative signs; bioresource potential.*

Надійшла / Received 31.07.2019

Погоджено до друку / Accepted 24.09.2019